

การพัฒนาแบบบูรณาการหลักการพุทธธรรมกับศาสตร์พระราชาเพื่อการป้องกันตนเองและ
เสริมสร้างสิ่งแวดล้อมทางสังคมที่เป็นสุขในรูปแบบชีวิตวิถีใหม่ (New Normal) ภายหลัง
สถานการณ์การแพร่ระบาดของไวรัสโคโรนา (COVID 19) ในชุมชนบ้านห้วยแท้ง
ตำบลป่าพลู อำเภอบ้านโฮ่ง จังหวัดลำพูน

Development of the Integration Model of Buddhist Principles and Kings'
Philosophy for Self-Defense and Enhancement of a Happy Social Environment in
a New Normal Life After the Coronavirus (COVID-19) Outbreak In Huay Thang
Community Papru Sub-sub district, Ban Hong District, Lamphun Province.

สัญญาชัย ทิพย์โอสถ,

ประดิษฐ์ คำมุงคุณ, มนต์รี วิชัยวงศ์, อุเทน ลาพิงค์, อีรศักดิ์ แสนวังทอง

Sanchai Thiposot,

Pradit Kammungkun, Montri Wichaiwong, Uten Larping, Teerasuk Sanwangtong

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาราชวิทยาลัย วิทยาเขตลำานนา

E-mail sunchait65@gmail.com

วันที่รับบทความ (Received) : 3 เมษายน 2567

วันที่แก้ไขบทความ (Revised) : 11 พฤษภาคม 2567

วันที่ตอบรับบทความ (Accepted) : 23 พฤษภาคม 2567

บทคัดย่อ

รายงานการวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาและวิเคราะห์หลักพุทธธรรมกับศาสตร์พระราชา
เพื่อการป้องกันตนเองและเสริมสร้างสิ่งแวดล้อมทางสังคมที่เป็นสุขในรูปแบบชีวิตวิถีใหม่ (New
Normal) ภายหลังสถานการณ์การแพร่ระบาดของไวรัสโคโรนา (COVID 19) ในชุมชนบ้านห้วยแท้ง
อำเภอบ้านโฮ่ง จังหวัดลำพูน 2) เพื่อบูรณาการหลักพุทธธรรมกับศาสตร์พระราชา 3) เพื่อถ่ายทอดรูปแบบ
การบูรณาการหลักพุทธธรรมกับศาสตร์พระราชา การวิจัยนี้เป็นวิจัยเชิงคุณภาพ โดยการเก็บข้อมูล
ภาคสนามด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) และการสนทนากลุ่ม (Focus Group) ซึ่ง
สามารถสรุปผลการวิจัยได้ดังต่อไปนี้

ผลการวิจัยพบว่า 1) หลักพุทธธรรมสอนให้เข้าใจความจริงของโลกธรรม สมาธิมีประโยชน์ต่อ
จิตใจปรับทัศนคติให้ดีขึ้นได้ต่อชีวิต การส่งเสริมความเข้มแข็งของชุมชนภายหลังสถานการณ์โควิด 19 ได้
ใช้หลักอริยสัจ 4 มาประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิตประจำวันได้เป็นอย่างดี ประเพณีและวัฒนธรรมเป็น
กิจกรรมที่นำไปสู่ความสามัคคีภายในชุมชน การประยุกต์หลักอริยสัจสี่เป็นฐานคิดแบบมีเหตุผล มีการ
ประยุกต์ใช้ศาสตร์พระราชาได้อย่างเป็นรูปธรรม 2) มีการบูรณาการประเพณีสงกรานต์ที่
เป็นการระนบถือในชุมชน การทำบุญตักบาตร ฟังธรรม ประเพณีทานข้าวใหม่จัดเป็นประจําหมู่บ้าน เดือน
4 เป้ง ประเพณียี่เป้ง ตั้งธรรมหลวง และบุญสลากภัตต์ 3) วัดและชุมชนมีการถ่ายทอดหลักพุทธธรรม
และศาสตร์ด้านปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อช่วยในยามวิกฤตภายหลังจากสถานการณ์โควิด 19 ได้
ปรับเปลี่ยนการจัดประเพณีโดยงดเว้นการจัดการละเล่น ให้ทำกิจกรรมทางพุทธศาสนาอย่างเดียว ชุมชน

ศีล 5 เป็นการเสริมสร้างความเข้มแข็งเพื่อชีวิตที่สงบสุขของตนเองและชุมชนนำไปเพื่อความเข้าใจชีวิตในรูปแบบการใช้ชีวิตในวิถีใหม่

คำสำคัญ : การพัฒนารูปแบบการบูรณาการหลักพุทธธรรมกับศาสตร์พระราชา, การป้องกันตนเองและเสริมสร้างสิ่งแวดล้อมทางสังคมที่เป็นสุขในรูปแบบชีวิตวิถีใหม่, ภายหลังสถานการณ์การแพร่ระบาดของไวรัสโคโรนา (COVID 19), ในชุมชนบ้านห้วยแท้ง ตำบลป่าพลู อำเภอบ้านโฮ่ง จังหวัดลำพูน,

ABSTRACT

The objectives of this research report are: 1) to study and analyze the principles of Buddhist Dharma and the King's Science for self-defense and fostering a happy social environment in the new normal after the coronavirus (COVID-19) outbreak in the Huay Tang community. Ban Hong District, Lamphun Province 2) To integrate the principles of Buddhadharma with the science of the King 3) To convey the model of integration of the principles of Buddhadharma with the science of the King This research is qualitative research by collecting field data through in-depth interviews and focus groups, which can be summarized as follows:

The results of the research showed that: 1) The principles of the Buddhist Dhamma teach to understand the truth of the Dhamma world. Meditation is beneficial for the mind, adapting attitudes to the events that are encountered. Strengthening communities After the COVID-19 situation, the 4th principle has been applied to daily life very well. Tradition and culture are activities that lead to harmony within the community. The application of the Four Noble Truths is the basis for rational thinking. 2) There is an integration of the tradition of showing respect to the old people that is respected in the community. Making merit to give alms, listening to the Dhamma New rice eating tradition is held in the village for the 4th month of Peng. 3) Temples and communities have passed on the principles of Buddhist Dhamma and the science of sufficiency economy philosophy to help in times of crisis after the COVID-19 situation. Community Precept 5 is to strengthen one's own peaceful life and the community to understand life in the new normal.

Keywords: Development of the Integration Model of Buddhist Principles and Kings' Philosophy, Self-Defense and Enhancement of a Happy Social Environment in a New Normal Life After the Coronavirus (COVID-19), Outbreak In Huay Thang community Papru Sub-sub district, Ban Hong District, Lamphun Province.

บทนำ

ช่วงหลายทศวรรษที่ผ่านมา ได้เกิดการระบาดของเชื้อโรคติดต่ออุบัติใหม่ที่มีความรุนแรงมาอย่างต่อเนื่อง เช่น โรคไข้หวัดนก โรคซาร์ส โรคไข้สมองอักเสบนิปาห์ โรคอีโบล่า เป็นต้น โดยมีปัจจัยเสี่ยงมาจากหลายสาเหตุ ทั้งที่เกิดจากปัจจัยธรรมชาติและที่เกิดจากการกระทำของมนุษย์โดยไม่รู้เท่าถึงการรื้อฟื้นทั้งยังอาจการกระทำใจให้เกิดขึ้น นอกจากนั้นการเปลี่ยนแปลงในโลกยุคโลกาภิวัตน์ ก็ยิ่งจะทำให้

เกิดความเสี่ยงของการแพร่ระบาดข้ามประเทศข้ามทวีปเพิ่มสูงขึ้นไปด้วย ด้วยเหตุนี้จึงเกิดกระแสการตื่นตัวของทุกภาคส่วนทุกระดับการปฏิบัติการ ทั้งในระดับพื้นที่ ระดับชาติและนานาชาติในการเตรียมความพร้อมที่ป้องกันและควบคุมสภาวะให้โรคที่เกิดขึ้นใหม่แพร่หลายกระจายออกไปเป็นวงกว้าง (สำนักโรคติดต่ออุบัติใหม่, กรมควบคุมโรค. (2554). องค์ความรู้ (Factsheet) โรคติดต่ออุบัติใหม่. (ออนไลน์) จากข้อมูลสถานการณ์การแพร่ระบาดของไวรัสโคโรนา (COVID 19) ภายในประเทศไทย โดยกรมควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุข ล่าสุด 25 พฤศจิกายน 2563 พบว่า มีผู้ติดเชื้อสะสมถึง 3,926 ราย ประกอบไปด้วยรักษาหายแล้ว 3,766 ราย รักษาตัวอยู่ในโรงพยาบาล จำนวน 94 ราย และเสียชีวิต จำนวน 60 ราย ทั้งนี้พบว่าผู้เสียชีวิตนั้นมีผู้สูงอายุ 20 % โดยคนที่อายุมากกว่า 70 ปี เสียชีวิตถึง 12% ทั้งนี้ยังพบว่า มีโรคประจำตัวที่พบร่วมของผู้ป่วยติดเชื้อไวรัสโคโรนา (COVID 19) อาทิ เบาหวาน ความดันโลหิตสูง ไขมันในเลือดสูง โรคหัวใจ และโรคไต ตามลำดับ (กองโรคติดต่อทั่วไป, กรมควบคุมโรค.กระทรวงสาธารณสุข. (2563). ข้อมูลสถานการณ์การแพร่ระบาดของไวรัสโคโรนา (COVID 19). (ออนไลน์). การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนาสายพันธุ์ใหม่ (COVID 2019) ในทั่วโลก ยังมีผู้ติดเชื้อรายใหม่อย่างต่อเนื่อง ทำให้มีผู้ป่วยและมีผู้เสียชีวิตเพิ่มขึ้น ประชาชนได้รับผลกระทบด้านสุขภาพ สังคมและเศรษฐกิจมีผลกระทบอย่างมาก ทำให้เกิดผลกระทบต่อการดำเนินชีวิตประจำวัน รัฐบาลจึงได้มีมาตรการขอความร่วมมือให้ประชาชนปรับพฤติกรรมอยู่ร่วมกัน ให้ความสำคัญกับการเว้นระยะห่างทางสังคม (Social Distancing) งดกิจกรรมทางสังคม เน้นอยู่บ้านให้มากที่สุดตามนโยบาย "อยู่บ้าน หยุดเชื้อ เพื่อชาติ" แต่ก็ยังปรากฏว่า มีประชาชนจำนวนบางส่วนที่ทำให้เกิดความเสี่ยง COVID-19 ได้ง่าย ดังนั้นในช่วงที่กำลังกักตัว ดังกล่าวที่ว่า “อยู่บ้าน หยุดเชื้อ เพื่อชาติ” ทำอย่างไรจึงจะให้มีชีวิตอยู่ได้อย่างปลอดภัย ในขณะที่อยู่ระหว่างการอยู่บ้านเพื่อหยุดเชื้อโรคระบาด ด้วยการประยุกต์เกษตรทฤษฎีใหม่ ในหลวงรัชกาลที่ 9 ได้ทรงมอบแนวทางเกษตรทฤษฎีใหม่ทรงอยากให้เกษตรกรไทยนำไปปฏิบัติเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตให้ดีขึ้น ให้มีการจัดการบริหารจัดการที่ทำกินให้ดีที่สุด ในสัดส่วนนาข้าว พืชสวนพืชไร่ สระน้ำ ที่อยู่อาศัย เป็น 30: 30: 30: 10 ทำให้เกษตรกรสามารถพึ่งพาตนเองได้แม้ในยามเกิดวิกฤตทางชีวิตหรือสภาพแวดล้อมอยู่ในภาวะวิกฤติ เป็นการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมธรรมชาติ มีการทำงานอย่างเป็นระบบ ช่วยส่งเสริมความเข้มแข็งในชุมชน

หลักพุทธธรรมที่สามารถบูรณาการส่งเสริมเกษตรทฤษฎีใหม่ของศาสตร์พระราชา ได้แก่ หลักนาถรณ์ธรรม 10 ส่งเสริมด้านการพึ่งพาตนเอง หลักสังคหวัตถุ 4 ส่งเสริมด้านรวมพลังของเกษตรกรหลักสัปปุริสธรรม 7 ส่งเสริมด้านการพัฒนาก้าวหน้า หลักพุทธธรรมสรุปได้ว่า สามารถช่วยในการพึ่งพาตนเองได้ มีความขยันอดทน อนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ห่วงไกลอบายมุข มีสติรู้ตัวเอง รู้จักปล่อยวาง มีความสามัคคี แบ่งปันช่วยเหลือกัน สงเคราะห์ชุมชน การมีส่วนร่วมกับสังคม รู้จักวางตนให้พอดี เกษตรกรหรือผู้เข้าร่วมโครงการฯ มีความรู้ และมีความมั่นใจในสิ่งที่ตนกำลังทำ มีเป้าหมายชัดเจน รู้จักการบริหารจัดการพื้นที่ทำกินให้เกิดประโยชน์ รู้จักวิธีเพิ่มมูลค่าสินค้าทางการเกษตร ใช้ชีวิตด้วยความพอดีพอประมาณ มีความใจเย็น มีความสุขุมรอบคอบ รู้จักท้องถิ่นของตนเองว่ามีวัฒนธรรมเป็นอย่างไร และ (พระมหาวิระศักดิ์ อภินนทเวที (แสงพงษ์). (2562). การบูรณาการหลักพุทธธรรมกับให้เกียรติเคารพในความคิดเห็นของผู้อื่น เกษตรทฤษฎีใหม่ของศาสตร์พระราชา. วารสารมหาจุฬานาครทรรณปีที่ 6 ฉบับที่ 8 (ตุลาคม 2562). น.3773-3787)

สภาพปัญหาโรคอุบัติใหม่เกิดขึ้นรวดเร็วทำให้ปรับตัวของประชาชน การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนาสายพันธุ์ใหม่ (COVID 19) ในทั่วโลก ยังมีผู้ติดเชื้อรายใหม่อย่างต่อเนื่อง ทำให้มีผู้ป่วยและมีผู้เสียชีวิตเพิ่มขึ้น ประชาชนได้รับผลกระทบด้านสุขภาพ สังคมและเศรษฐกิจมีผลกระทบอย่างมาก ทำให้เกิดผลกระทบต่อการดำเนินชีวิตประจำวัน ดังนั้นการน้อมนำเอาหลักคำสอนของพระพุทธเจ้าไปสั่งสอนประชาชนชาวบ้านให้เกิดความรู้เกี่ยวกับคำสอน และเป็นไปในทางสัมมาทิฐิ ความเห็นอันถูกต้องนำไปสู่ความเจริญสอดคล้องกับหลักบุญกิริยาวัตถุ หลักอันเป็นที่ตั้งแห่งการทำบุญ ทำความดี ประกอบด้วย 1) ทานมัย ทำบุญด้วยการให้ 2) สีลมัย ทำบุญด้วยการรักษาศีล 3) ภาวนามัย ทำบุญด้วยการเจริญภาวนา หลักการนี้สามารถเชื่อมโยงกับการควบคุมสังคมให้เกิดความดีงาม จนกลายเป็นชุมชนต้นแบบที่ได้นำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาจนกลายเป็นชุมชนต้นแบบคุณธรรม ทั้งด้านเศรษฐกิจ ชุมชนบนความพอเพียง ชุมชนมีจิตวิญญาณ มีความตั้งใจที่จะเข้ารับผิดชอบปัญหาต่าง ๆ กับบุคคลอื่น ๆ อย่างเสมอภาคกัน มีมิตรภาพ ยอมรับในความสามารถของกันและกัน มีจิตอาสาในการทำงานชุมชน รักษาชุมชน มีวัดเป็นศูนย์กลางชุมชนร่วมกัน สังคมเป็นแบบระบบเครือญาติหรือความสัมพันธ์ทางสังคมแบบต่าง ๆ ทำให้ชุมชนมีชีวิตชีวา เป็นสังคมที่มีความตื่นตัวอยู่ตลอดเวลา ติดตามข่าวสารทางเศรษฐกิจ สังคม การเมืองอยู่ตลอดเวลา เวลามีปัญหาช่วยกันแก้ไขปัญหาของชุมชน ซึ่งเป็นผลมาจากการเรียนรู้ร่วมกัน สมาชิกชุมชนมีความสามารถในการจัดการตนเองและชุมชนได้ มีการวางแผน กระบวนการดำเนินงาน และประเมินผลการพัฒนาชุมชนตนเองได้ทำให้ชุมชนมีประสิทธิภาพ มีการเชื่อมโยงสมาชิกในกลุ่มและองค์กรชุมชนต่าง ๆ เข้าด้วยกัน ด้วยระบบการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพและการประชาสัมพันธ์ด้วยความสมานฉันท์ ผู้นำเป็นผู้ประสานความคิดสมาชิก ให้โอกาสสมาชิกได้แสดงความคิดเห็น ไม่ผูกขาดความเป็นเจ้าของชุมชนเพียงผู้เดียว พร้อมทั้งจะเรียนรู้แลกเปลี่ยนข้อมูลและความคิดเห็นกับผู้อื่น ในชุมชนมีความเข้มแข็งพอที่จะช่วยเหลือหรือพึ่งตนเองได้ด้านเศรษฐกิจ การเมือง การปกครอง สังคมและวัฒนธรรม เป็นผลสืบเนื่องมาจากการพัฒนาคนให้มีคุณภาพ ทำให้ดำรงอยู่โดยไม่ล่มสลาย อันเป็นการพัฒนาแบบยั่งยืน จึงสามารถแก้ปัญหาได้ทุกปัญหา ทั้งเศรษฐกิจ จิตใจ สังคม วัฒนธรรม สิ่งแวดล้อม การเมืองและสุขภาพ

คณะผู้วิจัยดำเนินการเชิงลึกจากการลงพื้นที่ พบว่า ชุมชน หวงแหวนชุมชน มีสิ่งยึดเหนี่ยวร่วมกัน เช่น วัด เครือญาติหรือความสัมพันธ์ทางสังคมแบบต่าง ๆ ทำให้ชุมชนมีชีวิตจิตใจเหมือนเป็นสิ่งมีชีวิตอย่างหนึ่ง เรียนรู้เป็นกลุ่มที่มีความตื่นตัวอยู่ตลอดเวลา รู้ข่าวคราวในด้านต่าง ๆ ทั้งทางเศรษฐกิจ สังคม การเมือง ผนึกกำลัง เพื่อช่วยกันแก้ไขปัญหาของชุมชน ซึ่งเป็นผลมาจากการเรียนรู้ร่วมกัน ไม่ใช่ต่างคนต่างทำสมาชิกของชุมชนมีความสามารถในการจัดการตนเองและชุมชนได้วางแผน จัดกระบวนการดำเนินงาน และประเมินผลการพัฒนาชุมชนของตนเองได้ ทำให้องค์กรชุมชนมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น มีกระบวนการเชื่อมโยงสมาชิกในกลุ่มและองค์กรชุมชนต่าง ๆ เข้าด้วยกัน แผนงานวิจัยนี้ คณะผู้วิจัยมีการบูรณาการระหว่างศาสตร์ คือ พุทธศาสตร์กับศาสตร์ของพระราชา คือ ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เป็นต้น มีการบูรณาการระหว่างหน่วยงาน ทางราชการ องค์กรบริหารส่วนท้องถิ่นต่าง ๆ ที่มีความเกี่ยวข้อง คณะผู้วิจัยมีประสบการณ์ในการทำงานในพื้นที่บ้านห้วยแท้ง อำเภอบ้านโฮ่ง จังหวัดลำพูน ดังนั้นโครงการวิจัยนี้ จะก่อให้เกิดประโยชน์ทางวิชาการที่นำไปสู่การปฏิบัติ ประโยชน์เชิงชุมชนและสังคมที่เข้มแข็งต่อไป ประโยชน์เชิงเศรษฐกิจเพื่อความยั่งยืน และประโยชน์เชิงนโยบายในการพัฒนาชุมชนต่อไป

ที่จะช่วยขับเคลื่อนสังคมและประเทศชาติให้หลุดพ้นกับดักรายได้ปานกลางและความเหลื่อมล้ำด้านรายได้ของประชาชนในประเทศไทยต่อไป

วัตถุประสงค์ของวิจัย

- 1) เพื่อศึกษาและวิเคราะห์หลักพุทธธรรมกับศาสตร์พระราชาเพื่อการป้องกันตนเองและเสริมสร้างสิ่งแวดล้อมทางสังคมที่เป็นสุขในรูปแบบชีวิตวิถีใหม่ (New Normal) ภายหลังสถานการณ์การแพร่ระบาดของไวรัสโคโรนา (COVID 19) ในชุมชนห้วยแท้ง อำเภอบ้านโฮ่ง จังหวัดลำพูน
- 2) เพื่อบูรณาการหลักพุทธธรรมกับศาสตร์พระราชาเพื่อการป้องกันตนเองและเสริมสร้างสิ่งแวดล้อมทางสังคมที่เป็นสุขในรูปแบบชีวิตวิถีใหม่ (New Normal) ภายหลังสถานการณ์การแพร่ระบาดของไวรัสโคโรนา (COVID 19) ในชุมชนห้วยแท้ง อำเภอบ้านโฮ่ง จังหวัดลำพูน
- 3) เพื่อถ่ายทอดรูปแบบการบูรณาการหลักพุทธธรรมกับศาสตร์พระราชาเพื่อการป้องกันตนเองและเสริมสร้างสิ่งแวดล้อมทางสังคมที่เป็นสุขในรูปแบบชีวิตวิถีใหม่ (New Normal) ภายหลังสถานการณ์การแพร่ระบาดของไวรัสโคโรนา (COVID 19) ในชุมชนห้วยแท้ง อำเภอบ้านโฮ่ง จังหวัดลำพูน

วิธีดำเนินการวิจัย

1. รูปแบบการวิจัย เป็นการวิจัยแบบเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ที่ใช้วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยมีวิธีดำเนินการวิจัย 3 ขั้นตอน คือมีขั้นตอนในการดำเนินงานดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 เพื่อศึกษาและวิเคราะห์หลักพุทธธรรมกับศาสตร์พระราชาเพื่อการป้องกันตนเองและเสริมสร้างสิ่งแวดล้อมทางสังคมที่เป็นสุขในรูปแบบชีวิตวิถีใหม่ (New Normal) ภายหลังสถานการณ์การแพร่ระบาดของไวรัสโคโรนา (COVID 19) ในชุมชนห้วยแท้ง อำเภอบ้านโฮ่ง จังหวัดลำพูน

ขั้นตอนที่ 2 เพื่อบูรณาการหลักพุทธธรรมกับศาสตร์พระราชาเพื่อการป้องกันตนเองและเสริมสร้างสิ่งแวดล้อมทางสังคมที่เป็นสุขในรูปแบบชีวิตวิถีใหม่ (New Normal) ภายหลังสถานการณ์การแพร่ระบาดของไวรัสโคโรนา (COVID 19) ในชุมชนห้วยแท้ง อำเภอบ้านโฮ่ง จังหวัดลำพูน

ขั้นตอนที่ 3 เพื่อถ่ายทอดรูปแบบการบูรณาการหลักพุทธธรรมกับศาสตร์พระราชาเพื่อการป้องกันตนเองและเสริมสร้างสิ่งแวดล้อมทางสังคมที่เป็นสุขในรูปแบบชีวิตวิถีใหม่ (New Normal) ภายหลังสถานการณ์การแพร่ระบาดของไวรัสโคโรนา (COVID 19) ในชุมชนห้วยแท้ง อำเภอบ้านโฮ่ง จังหวัดลำพูน

พื้นที่การวิจัย (1) พื้นที่การวิจัย ชุมชนบ้านห้วยแท้ง ตำบลป่าพลู อำเภอบ้านโฮ่ง จังหวัดลำพูน

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง การเลือกกลุ่มตัวอย่างได้แก่ ประชาชนผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key - Informant) การเลือกกลุ่มตัวตามแนวคิดของชาย โพธิ์สีตา (2564: 31) กล่าวว่าการศึกษาเชิงคุณภาพเลือกตัวอย่างในการศึกษาด้วยวิธีการเจาะจง ดังนั้นการใช้แบบเจาะจง (Purposive Sampling) และมีคุณสมบัติ ดังต่อไปนี้ รวมจำนวน 25 รูป/คน ประกอบด้วยอาจารย์หรือผู้ทรงคุณวุฒิที่มีหน้าที่ในการอบรมและผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง จำนวน 3 รูป/คน ประธานสงฆ์หรือตัวแทน จำนวน 1 รูป ที่มีคุณสมบัติคุณวุฒิและวัยวุฒิ ประชาชนผู้ที่เป็นปราชญ์ชาวบ้าน จำนวน 1 คน ประชาชนที่อยู่ในชุมชน จำนวน 20 คน (กลุ่มประธานตัวอย่าง Focus group 10 คน สัมภาษณ์เชิงลึก 10 คน (In-depth interview 10 people) รวมทั้งเป็นการวิจัยแบบมีส่วนร่วม (PAR) เพื่อให้ครอบคลุม บ้าน/ชุมชน วัด และโรงเรียน (บวร) ให้ประชาชนในชุมชนได้มีโอกาสเข้ามาเป็นนักวิจัยร่วมกันในการร่วมคิดวางแผนและตัดสินใจใน

การวิจัย ชุมชนจะมีส่วนร่วมตลอดกระบวนการการวิจัยตั้งแต่การศึกษาชุมชน วิเคราะห์ปัญหา วางแผนลงมือปฏิบัติ และติดตามประเมินผล การมีส่วนร่วมของประชาชนในชุมชนก่อให้เกิดการพัฒนาที่มาจากชุมชนลดการพึ่งพิงจากสังคมภายนอกให้ประชาชนตัดสินใจร่วมกัน ชาวบ้านเป็นศูนย์กลาง พึ่งพาตนเองได้ และการสร้างองค์ความรู้จากการผสมผสานความรู้ของนักวิชาการกับความรู้พื้นบ้านให้เกิดองค์ความรู้ใหม่ ซึ่งเป็นการเรียนรู้ร่วมกัน รวมทั้งยังเกิดการผสมผสานความรู้จากทฤษฎี (จากนักวิจัย) และการปฏิบัติ (จากชาวบ้าน) เข้าด้วยกัน ความรู้ที่ประชาชนได้รับจาก PAR เป็นการปฏิบัติที่ไม่ใช่การเข้าใจเพียงอย่างเดียวแต่จะเกิดจากการลงมือกระทำให้ความเข้าใจ (ดั้งเดิม) ที่เป็นนามธรรมออกมาสู่การปฏิบัติที่เป็นรูปธรรม ทั้งนี้จะเห็นได้ว่า PAR นั้นเป็นการวิจัยที่นำไปสู่การพัฒนาทั้งวิธีการวิจัยและการพัฒนามนุษย์อย่างแท้จริง

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เครื่องมือในการวิจัยรูปแบบการบูรณาการหลักพุทธธรรมกับศาสตร์พระราชเพื่อการป้องกันตนเองและเสริมสร้างสิ่งแวดล้อมทางสังคมที่เป็นสุขในรูปแบบชีวิตวิถีใหม่ (New Normal) ภายหลังสถานการณ์การแพร่ระบาดของไวรัสโคโรนา (COVID 19) ในชุมชนห้วยแท้ง อำเภอบ้านโฮ่ง จังหวัดลำพูน ในขั้นตอนนี้มีเครื่องมือสร้างขึ้น 1 ชุด มีรายละเอียด ดังนี้

ข้อมูลสถานภาพของผู้สัมภาษณ์ ความคิดเห็นของสภาพปัญหาและอุปสรรคการบูรณาการหลักพุทธธรรมกับศาสตร์พระราชเพื่อการป้องกันตนเองและเสริมสร้างสิ่งแวดล้อมทางสังคมที่เป็นสุขในรูปแบบชีวิตวิถีใหม่ (New Normal) ภายหลังสถานการณ์การแพร่ระบาดของไวรัสโคโรนา (COVID 19) ในชุมชนห้วยแท้ง อำเภอบ้านโฮ่ง จังหวัดลำพูน

ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะแนวทางแก้ไขสภาพปัญหาและอุปสรรคการถ่ายทอดรูปแบบการบูรณาการหลักพุทธธรรมกับศาสตร์พระราชเพื่อการป้องกันตนเองและเสริมสร้างสิ่งแวดล้อมทางสังคมที่เป็นสุขในรูปแบบชีวิตวิถีใหม่ (New Normal) ภายหลังสถานการณ์การแพร่ระบาดของไวรัสโคโรนา (COVID 19) ในชุมชนห้วยแท้ง อำเภอบ้านโฮ่ง จังหวัดลำพูน

เครื่องบันทึกการให้สัมภาษณ์ (Interview) เพื่อการถอดเทปในการนำสภาพปัญหาและอุปสรรคการบูรณาการหลักพุทธธรรมกับศาสตร์พระราชเพื่อการป้องกันตนเองและเสริมสร้างสิ่งแวดล้อมทางสังคมที่เป็นสุขในรูปแบบชีวิตวิถีใหม่ (New Normal) ภายหลังสถานการณ์การแพร่ระบาดของไวรัสโคโรนา (COVID 19) ในชุมชนห้วยแท้ง อำเภอบ้านโฮ่ง จังหวัดลำพูน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นแบบบันทึกการเก็บข้อมูลภาคสนามที่ผู้วิจัยจัดทำขึ้น ได้แก่ บันทึกข้อมูลการเดินทาง แบบสำรวจสภาพพื้นที่เบื้องต้น แบบสัมภาษณ์เชิงลึกเป็นรายบุคคล แบบสนทนากลุ่ม (กลุ่มใหญ่และย่อย) แบบสังเกตการณ์แบบมีส่วนร่วม แบบบันทึก (จากการสังเกตหรือสัมภาษณ์อย่างไม่เป็นทางการ) แบบศึกษาประวัติชีวิต อุปกรณ์อื่น ๆ ที่ช่วยในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ ปากกา กระดาษ เครื่องบันทึกเสียง กล้องถ่าย ภาพนิ่งและภาพเครื่องไหว

ในการสร้างเครื่องมือในการวิจัยนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องนำมาสร้างเป็นกรอบแนวคิดและนำมาขยายเป็นเครื่องมือในการวิจัย เมื่อผู้วิจัยได้ดำเนินการจัดทำเครื่องมือเสร็จแล้วได้นำไปให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบด้านเนื้อหา (Content Validity) เป็นลำดับต่อไป

การเก็บรวบรวมข้อมูล/ตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูล เมื่อได้สร้างและตรวจสอบเครื่องมือดังกล่าวเสร็จแล้ว คณะผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บข้อมูลดังนี้ 1) เก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสารที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัย 2) เก็บข้อมูลจากเครื่องมือวิจัยโดยผู้วิจัยเป็นผู้กำหนดการวิจัยด้วยวิธีการต่อไปนี้ การสังเกตอย่างไม่มีส่วนร่วมได้มอบหมายให้ผู้ร่วมวิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลจากพฤติกรรมของผู้เกี่ยวข้อง การสัมภาษณ์เชิงลึกได้มอบหมายให้ผู้ร่วมวิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลหลัก ผู้วิจัย 1 คนต่อผู้ให้

ข้อมูล 3 คน ได้จัดเวทีเพื่อสนทนากลุ่ม (Focus group) จำนวน 10 รูป/คน ประกอบด้วย คณะที่มิวิจัย 7 รูป/คน และสัมภาษณ์เชิงลึกกลุ่มตัวอย่าง 10 รูป/คน และการสัมภาษณ์เป็นรายบุคคล จำนวน 15 รูป/คน รวม 25 รูป/คน ณ สถานที่ชุมชนห้วยแท้ง อำเภอบ้านโฮ่ง จังหวัดลำพูน เวลา 08.30 – 16.10 น.

การตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลวิจัยเชิงคุณภาพ เมื่อได้เก็บข้อมูลทั้งหมดแล้ว ผู้วิจัยได้ตรวจสอบคุณภาพข้อมูลเพื่อสร้างความเชื่อมั่น (Reliability) ดังนี้ คือ วิธี Data Triangulations method วิธี Investigations method และวิธี Theory method การตรวจสอบความแบบสามเส้าจากการสัมภาษณ์ ได้แก่ผู้ให้ข้อมูล (สัดส่วนผู้วิจัย 1 : 3 คน จำนวน ผู้วิจัย 7 ท่าน รวมผู้ให้ข้อมูลทั้งสิ้น 25 รูป/คน) ตอบข้อคำถามในลักษณะคล้ายกันหรือตรงกัน ข้อคำถามจะถามเวลาใด ข้อมูลจากที่ได้ ก็ถูกต้องตรงกัน ข้อมูลที่ได้จากสถานที่ใดก็ได้ข้อมูลที่ถูกต้องตรงกัน หากข้อมูลในส่วนใดยังไม่ตรงกัน ผู้วิจัยต้องค้นหาข้อมูลเพิ่มเติมเพื่อให้ได้ข้อมูลที่ถูกต้องตรงกันเพิ่มเติม

การตรวจสอบความแบบสามเส้าจากการสังเกตอย่างไม่มีส่วนร่วม ได้แก่ผู้ให้ข้อมูลพฤติกรรมของประชาชนที่อาศัยอยู่ในพื้นที่เป้าหมายการวิจัยจำนวน 5 คน ได้ข้อมูลในลักษณะที่สอดคล้องคล้ายกันหรือตรงกัน ข้อสังเกตจะสังเกตเวลาใด ข้อมูลจากที่ได้ ก็ถูกต้องตรงกัน ข้อมูลที่ได้จากสถานที่ใดก็ได้ข้อมูลที่ถูกต้องตรงกัน หากข้อมูลในส่วนใดยังไม่ตรงกันผู้วิจัยต้องค้นหาข้อมูลเพิ่มเติมเพื่อให้ได้ข้อมูลที่ถูกต้องตรงกันเพิ่มเติม

การวิเคราะห์ข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูลแบบอุปนัย (Analytic Induction) คือการนำข้อมูลแต่ละด้านมาสังเคราะห์เป็นองค์ความรู้ใหม่ การวิเคราะห์โดยจำแนกชนิดข้อมูล (Typological Analysis) เป็นการวิเคราะห์ตัวแปรที่มีที่ตัวแปรก็วิเคราะห์ตามนั้น คือ การกระทำ (Acts) เป็นการวิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์เป็นรายบุคคลเพื่อสังเคราะห์ข้อมูลให้ได้ตรงกัน กิจกรรมคล้ายกันโดยการสนทนากลุ่ม การหาความหมายของข้อมูลเชิงลึก จากการศึกษาชีวิประวัติบุคคลสำคัญในพื้นที่ การศึกษาสภาพแวดล้อมทั่วไป การมีส่วนร่วมของคณะวิจัยในการเก็บข้อมูลตามภาระงานที่ได้รับมอบหมายในแต่ละหัวข้อ เช่น การสัมภาษณ์เชิงลึก การสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม การสังเกตสภาพพื้นที่ทั่วไป การสัมภาษณ์ชีวิประวัติบุคคลสำคัญ การศึกษาเอกสารแล้วนำมาวิเคราะห์เชิงเนื้อหาเข้ามาเขียนร่วมรายงานร่วมกันเพื่อให้เห็นว่าข้อมูลที่ได้มานั้นเป็นไปในทิศทางเดียวกันหรือไม่ การเปรียบเทียบข้อมูลโดยการนำข้อมูลเช่น การสัมภาษณ์เชิงลึก การสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม การสังเกตสภาพพื้นที่ทั่วไป การสัมภาษณ์ชีวิประวัติบุคคลสำคัญ การศึกษาเอกสาร มาเปรียบเทียบข้อมูลให้มีความสอดคล้องตรงกัน

สรุปผลการวิจัย

1. ชุมชนวัดห้วยแท้งมีลักษณะเป็นแบบ “บวร” “บ้าน วัด โรงเรียน” คือ บ้าน วัด และ โรงเรียน สามเสาหลักที่ประสานกันเป็นแกนกลางในการพัฒนาไม่ว่าสถานการณ์สังคมและสิ่งแวดล้อมจะเปลี่ยนไป แต่หลักแห่ง “บวร” ยังเป็นสามประสานที่มั่นคง “บวร” เปรียบเหมือนคำสอนของพระพุทธศาสนาที่เรียกว่า “อภิลักขิต” ที่สามารถปฏิบัติได้ และให้ผลได้โดยไม่จำกัดเวลา แม้ว่าสังคมจะก้าวกระโดด ๆ ไปอย่างไร บ้าน วัด โรงเรียน ยังคงความเข้มแข็ง ตัวอย่างเช่นชุมชนห้วยแท้งที่นำหลักการ “บวร” มาใช้ในการพัฒนาชุมชน และน้อมนำเอาศาสตร์พระราชา ถ่ายทอดหลักพุทธธรรมและศาสตร์พระราชาจนเป็นชุมชน สัมมาชีพ เป็นชุมชนที่ทำมาหากินตามกำลังและทุนที่มีอยู่ เป็นชุมชนที่มีความสามัคคี ต่างเกื้อกูลกัน ไม่มีความขัดแย้ง และวัดจะเป็นศูนย์กลางของการทำกิจกรรมศาสนากิจและการประชุมชุมชน วัดเป็นศูนย์กลางของกิจกรรมชุมชน มีปราชญ์ชาวบ้านหลายคน ที่เป็นผู้มีองค์ความรู้หลากหลายด้าน ทั้ง

เกษตร ประมง หัตถกรรมและการแปรรูป มาถ่ายทอดความรู้และเป็นผู้นำธรรมชาติที่สร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชน สร้างเป็นศูนย์เรียนรู้เพื่อการพัฒนาเศรษฐกิจพอเพียง แสดงว่ามีปราชญ์ชาวบ้าน ที่เดินตามรอยพ่อด้วยหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง จนเกิดเป็นกลุ่มเศรษฐกิจพอเพียงปลูกผักและพืชผสมผสาน จนกลายเป็นผู้นำต้นแบบ การพัฒนาคุณภาพชีวิตตามหลักทฤษฎีใหม่ ต้นแบบเกษตรยั่งยืนตามแนวพระราชดำริ แบบปลูกพืชผสมผสาน

2. มีการบูรณาการหลักพุทธธรรมกับศาสตร์พระราชาเพื่อป้องกันตนเองและเสริมสร้างสิ่งแวดล้อมทางสังคมที่เป็นสุขในรูปแบบชีวิตวิถีใหม่ (New Normal) ภายหลังสถานการณ์การแพร่ระบาดของไวรัสโคโรนา (COVID 19) ในชุมชนห้วยแท้ง อำเภอบ้านโฮ่ง จังหวัดลำพูน ประเพณีสงกรานต์พระเถระที่เป็นที่สักการะเคารพนับถือในชุมชนนั้น การทำบุญตักบาตร ฟังธรรม ประเพณีตานข้าวใหม่ จัดเป็นประจำของหมู่บ้าน เดือน 4 เป้ง ประเพณีคือประเพณีเป้งตั้งธรรมหลวง เพื่อเทศนา 13 กัณฑ์ หรือทางภาคกลางเรียกว่าการเทศน์มหาชาติหรือมหาเวสสันดรชาดกประเพณี ตำนก่วยสลากหรือเรียกว่าสลากกัณฑ์

3. วัดเป็นศูนย์กลางรวมหลักธรรม หลักชาวบ้าน เวลาเกิดวิกฤต เกิดภัยชาวบ้านรักและรู้จักที่จะสามัคคีกัน และมีจิตสำนึกที่ดีต่อชุมชน หลังจากสถานการณ์โควิด 19 ได้ปรับเปลี่ยนรูปแบบการจัดประเพณีโดยงดเว้นการจัดการละเล่น ให้ทำกิจกรรมทางพุทธศาสนาอย่างเดียว การใช้ศีล 5 ในการป้องกันตนเอง และเสริมสร้างความเข้มแข็งเพื่อชีวิตที่สงบสุขของตนเองและคนในชุมชน มีการถ่ายทอดหลักการคิดในเรื่องอริยสัจสี่ เพื่อความเข้าใจชีวิตในรูปแบบการใช้ชีวิตในวิถีใหม่

อภิปรายผลการวิจัย

1. ผลการวิจัยพบว่า ชุมชนวัดห้วยแท้งมีลักษณะเป็นแบบ “บวร” “บ้าน วัด โรงเรียน” คือ บ้าน วัด และ โรงเรียนสามเสาหลักที่ประสานกันเป็นแกนกลางในการพัฒนาไม่ว่าสถานการณ์สังคมและสิ่งแวดล้อมจะเปลี่ยนไป แต่หลักแห่ง “บวร” ยังเป็นสามประสานที่มั่นคง “บวร” เปรียบเหมือนคำสอนของพระพุทธศาสนาที่เรียกว่า “อภิลิโก” ที่สามารถปฏิบัติได้ และให้ผลได้โดยไม่จำกัดเวลา แม้ว่าสังคมจะก้าวกระโดด ๆ ไปอย่างไร บ้าน วัด โรงเรียน ยังคงความเข้มแข็ง ตัวอย่างเช่นชุมชนห้วยแท้งที่นำหลักการ “บวร” มาใช้ในการพัฒนาชุมชน และน้อมนำเอาศาสตร์พระราชา ถ่ายทอดหลักพุทธธรรมและศาสตร์พระราชาจนเป็นชุมชน สัมมาชีพ เป็นชุมชนที่ทำมาหากินตามกำลังและทุนที่มีอยู่ เป็นชุมชนที่มีความสามัคคี ต่างเกื้อกูลกัน ไม่มีความขัดแย้ง และวัดจะเป็นศูนย์กลางของการทำกิจกรรมศาสนา และการประชุมชุมชน วัดเป็นศูนย์กลางของกิจกรรมชุมชน มีปราชญ์ชาวบ้านหลายคน ที่เป็นผู้มีองค์ความรู้หลากหลายด้าน ทั้งเกษตร ประมง หัตถกรรมและการแปรรูป มาถ่ายทอดความรู้และเป็นผู้นำธรรมชาติที่สร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชน สร้างเป็นศูนย์เรียนรู้เพื่อการพัฒนาเศรษฐกิจพอเพียง แสดงว่ามีปราชญ์ชาวบ้าน ที่เดินตามรอยพ่อด้วยหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง จนเกิดเป็นกลุ่มเศรษฐกิจพอเพียงปลูกผักและพืชผสมผสาน จนกลายเป็นผู้นำต้นแบบ การพัฒนาคุณภาพชีวิตตามหลักทฤษฎีใหม่ ต้นแบบเกษตรยั่งยืนตามแนวพระราชดำริ แบบปลูกพืชผสมผสาน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ (พระมหาวิระศักดิ์ อภินนทเวที (แสงพงษ์), 2562) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การบูรณาการหลักพุทธธรรมกับเกษตรทฤษฎีใหม่ของศาสตร์พระราชา ได้ผลสรุปว่า การส่งเสริมความเข้มแข็งของชุมชนด้วยหลักพุทธธรรม ได้มีการพึ่งพาตนเอง เกษตรกรมีความขยันอดทน ไม่ทำลายสิ่งแวดล้อม ห่วงไกลอบายมุข มีสติพอเพียง รู้จักปล่อยวาง มิติการรวมพลังของเกษตรกร แบ่งปันช่วยเหลือกัน ตรงไป ตรงมาเชื่อใจกันด้วยความอบอุ่นเอื้อเฟื้อ ไม่หลอกลวง สงเคราะห์ชุมชน เน้นการมีส่วนร่วม วางตนพอดี มิติการพัฒนาก้าวหน้า เกษตรกรหรือ

ผู้เข้าร่วมโครงการฯ รู้ดี และมีความมั่นใจในสิ่งที่ตนกำลังทำ มีเป้าหมายชัดเจน รู้จักการบริหารจัดการพื้นที่ทำกินให้เกิดประโยชน์สูงสุด รู้จักวิธีเพิ่มมูลค่าสินค้าทางการเกษตร ใช้ชีวิตด้วยความพอดี รู้จักประมาณ มีจิตใจเยือกเย็น รู้จักรอคอย รู้จักความเป็นไปของชุมชนที่ตนอยู่ว่า มีวัฒนธรรม ความเชื่อนั้นอย่างไร รู้จักให้เกียรติเคารพในความคิดเห็นของผู้อื่น **และสอดคล้องกับงานวิจัยของ** (นางสาวดลพัฒน์ ยศธร, 2542: 44) **ได้ทำการวิจัยเรื่อง** “รูปแบบการศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนตามแนวพุทธศาสตร์” **ได้ผลสรุปว่า** การพัฒนาตามแนวพุทธศาสตร์เป็นการพัฒนาที่ถูกทาง (สัมมาพัฒนา) และการพัฒนาที่ได้สมดุล (สมพัฒนา) จะนำไปสู่ผลสำเร็จในการพัฒนาที่ยั่งยืนได้ด้วยการศึกษาแบบ “ไตรสิกขา” คือ การลงมือปฏิบัติ (ปฏิบัติ) เพื่อให้เข้าใจในหลัก ปฏิจจนุปบาท คือ กฎแห่ง ธรรมชาติ หรือ กฎของชีวิตอันจะนำไปสู่ผลสำเร็จ (ปฏิเวธ) ขณะเดียวกันการศึกษาวិชาการอื่น ๆ (วิชาการทางโลก) ไปด้วยโดยกระบวนการศึกษานั้นต้องประกอบไปด้วยกัลยาณมิตร หลักพุทธธรรมเพื่อเสนอให้ทดลอง ปฏิบัติ และตัวแนวคิดและปรัชญาในเรื่องนี้ นำเสนอเรื่อง ของ “ไตรสิกขา” และปฏิจจนุปบาทให้เข้าสู่การดำรงชีวิต และกระบวนการพัฒนาเป็นสิ่งที่น่าสนใจยิ่ง งานวิจัยชิ้นนี้ ชี้ว่า หลักทางพระพุทธศาสนาอื่น ๆ ในทุกหมวดสามารถนำไปใช้ ในการพัฒนาคน พัฒนาเศรษฐกิจ สังคม การเมืองและสิ่งแวดล้อมได้ จะเห็นว่า น่าจะนำประเด็นความรู้ เรื่องหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาแทรกไว้ในหลักสูตรต่าง ๆ ในลักษณะของการผสมผสานเนื้อหาสาระ และที่สำคัญที่สุด น่าจะเป็นการกระตุ้นให้ผู้บริหารทุกระดับศึกษาหาความรู้ทางพระพุทธศาสนาที่ถูกต้อง เพื่อนำไปพัฒนาดตนเองก่อนที่จะไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืนสืบไป **ผู้วิจัยได้พบว่า** บุญกิริยวัตถุ เป็นรากแก้วแห่งการทำดีในทางพระพุทธศาสนา เป็นหลักการส่งเสริมในการทำคุณประโยชน์ที่ดี เพื่อพัฒนาคุณภาพของชีวิตให้เจริญงอกงามทั้งปัจเจกบุคคล ในการจัดพิธีกรรมในการจัดงาน และกัณฑ์เทศน์แฝงด้วยหลักบุญกิริยวัตถุ 3 คือ ทาน ศีล ภาวนา พร้อมด้วยส่งผลพวงต่ออีกหลายด้าน เช่น ด้านวัฒนธรรม ด้านวรรณกรรม ด้านผาผนังจิตรกรรม ด้านการท่องเที่ยว ด้านทุนสังคม ด้านจริยธรรมชีวิต ด้านความสามัคคี และด้านสังคมสังเคราะห์

2. ผลการวิจัยพบว่า มีการบูรณาการหลักพุทธธรรมกับศาสตร์พระราชาเพื่อการป้องกันตนเองและเสริมสร้างสิ่งแวดล้อมทางสังคมที่เป็นสุขในรูปแบบชีวิตวิถีใหม่ (New Normal) ภายหลังสถานการณ์การแพร่ระบาดของไวรัสโคโรนา (COVID 19) ประเพณีสงกรานต์พระเถระที่เป็นที่สักการะเคารพนับถือในชุมชนนั้น การทำบุญตักบาตร ฟังธรรม ประเพณีตานข้าวใหม่จัดเป็นประจำของหมู่บ้าน เดือน 4 เป้ง ประเพณีคือประเพณีี่เป้งตั้งธรรมหลวง เพื่อเทศนา 13 กัณฑ์ หรือทางภาคกลางเรียกว่าการเทศน์มหาชาติหรือมหาเวสสันดรชาดกประเพณี ตำนก่วยสลากหรือเรียกว่าสลากกัณฑ์ **ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ** (มนู สนธิวรรณะ, 2557) **ได้ทำการวิจัยเรื่อง** “การพัฒนาแบบสังคมร่มเย็นเป็นสุขของชุมชนโดยใช้ศาสนาเป็นฐานในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา” **ได้ผลสรุปว่า** การพัฒนาแบบสังคมร่มเย็นเป็นสุขของชุมชนโดยใช้ศาสนาเป็นฐานในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ชื่อว่า DOCTRINE Model มี 8 องค์ประกอบ ได้แก่ D = Dogma (สมาชิกชุมชนปฏิบัติตามคำ สอนของศาสนา) O = Oneness (สมาชิกชุมชนมีความเป็นน้ำ หนึ่งใจเดียวกัน) C = Coordination (การประสานงานที่ดีภายในชุมชนและเครือข่าย) T = Training & Learning Program (กิจกรรมการอบรมและเรียนรู้ที่สอดคล้องวิถีชีวิตชุมชน) R = Religions Centre (สถาบันศาสนาเป็นที่พึ่งทางจิตใจและเป็นศูนย์กลางชุมชน) I = Independence in Public Participation (สมาชิกชุมชนมีอิสระและมีส่วนร่วมกำหนดอนาคตชุมชน) N = News & Knowledge Distribution (การเผยแพร่ข่าวสารและความรู้สู่ชุมชน) E = Equilibrium & Integrated Development (การพัฒนาชุมชนอย่างสมดุลและบูรณาการ) 3) ผลการทดลองใช้รูปแบบกับประชากร

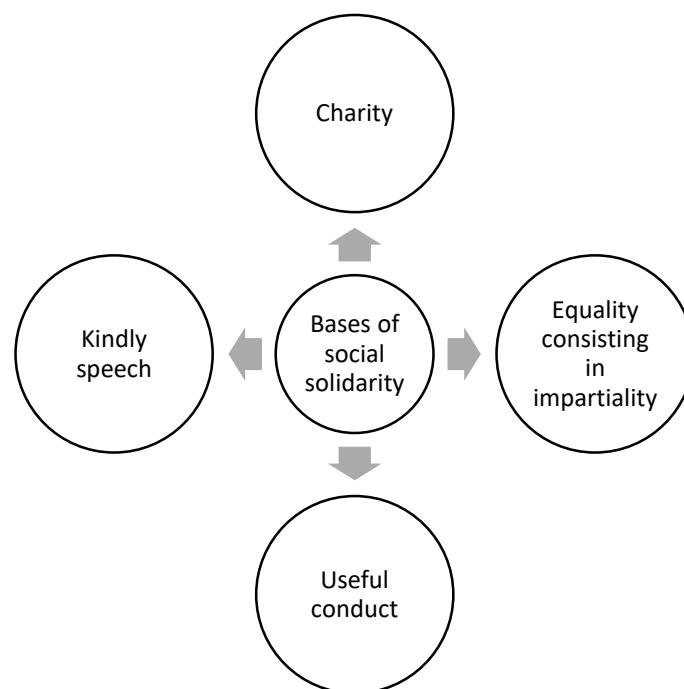
กลุ่มเป้าหมายในพื้นที่สองชุมชนผ่านกิจกรรมการอบรมมีผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้หลังการอบรมสูงกว่าก่อนการอบรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนความคิดเห็นของผู้เข้ารับการอบรมที่มีต่อการประเมินผลการจัดอบรมอยู่ในระดับมาก โดยมีความเห็นว่าหัวข้อการอบรมเหมาะสมกับสถานการณ์ปัจจุบันและเนื้อหาสาระการอบรมเป็นความรู้ที่สามารถนำไปใช้ในการดำเนินชีวิต 4) การประเมินรูปแบบและถอดบทเรียน พบว่า ผู้เข้าร่วมกิจกรรมมีความพึงพอใจในรูปแบบทุกด้านในระดับมาก และการถอดบทเรียน ผู้เข้าร่วมกิจกรรมในพื้นที่สองชุมชนมีการขับเคลื่อนกิจกรรมการเรียนรู้ การปฏิบัติ และจัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ต่อเนื่องไปสู่สมาชิกชุมชนอื่นและในภาคีเครือข่าย **และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ (มณูญ มุกข์ประดิษฐ์, 2547: 136) ได้ทำการวิจัยเรื่อง “การศึกษาวิเคราะห์ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงอันเนื่องมาจากพระราชดำริกับหลักธรรมในพระพุทธศาสนา”, ผู้วิจัยได้พบว่า การรู้จักพอประมาณ – มีเหตุผล” การที่รู้จักว่าการทำจากรายได้ 200 – 300 บาท ขึ้นไป เป็น 2 หมื่น 3 หมื่น บาท คือ ทำเป็น Self – Sufficiency มันไม่ใช่ความหมายแบบที่พระองค์ทรงคิด ที่พระองค์คิดคือ เป็น Self – Sufficiency of Economy เช่นถ้าเขาต้องการดู T.V. ก็ควรใช้เขามีดูไม่ใช่ไปจำกัดเขาไม่ให้ซื้อ T.V. ดูเขาต้องการดู เพื่อสนุกสนานในหมู่บ้านไกล ที่ฉันไปเขามี T.V. ดูแต่ใช้แบตเตอรี่ เขาไม่มีไฟฟ้า แต่ Sufficiency นั้นมี T.V. เขาฟุ่มเฟือยอยู่ เปรียบเสมือนคนไม่มีสตางค์ไปตัด Suit และยังใส่ เนคไท Versace อันนี้ก็เกินไป” ต้องรู้พอประมาณในตนเอง**

3. ผลการวิจัยพบว่า วัดเป็นศูนย์กลางรวมหลักธรรม เป็นหลักให้ชาวบ้าน เวลาเกิดวิกฤต เกิดภัยชาวบ้านรักและรู้จักที่จะสามัคคีกัน และมีจิตสำนึกที่ดีต่อชุมชน หลังจากสถานการณ์โควิด 19 ได้ปรับเปลี่ยนรูปแบบการจัดประเพณีโดยงดเว้นการจัดการละเล่น ให้ทำกิจกรรมทางพุทธศาสนาอย่างเดียว การใช้ศีล 5 ในการป้องกันตนเอง และเสริมสร้างความเข้มแข็งเพื่อชีวิตที่สงบสุขของตนเองและคนในชุมชน มีการถ่ายทอดหลักการคิดในเรื่องอริยสัจสี่ เพื่อความเข้าใจชีวิตในรูปแบบการใช้ชีวิตในวิถีใหม่ **ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ (นางสาวดลพัฒน์ ยศธร, 2542: 44) ได้ทำการวิจัยเรื่อง “รูปแบบการศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนตามแนวพุทธศาสตร์” ได้ผลสรุปว่า** หลักทางพระพุทธศาสนาอื่น ๆ ในทุกหมวดสามารถนำไปใช้ ในการพัฒนาคน พัฒนาเศรษฐกิจ สังคม การเมืองและสิ่งแวดล้อมได้ จึงเห็นว่าน่าจะนำประเด็นความรู้ เรื่องหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาแทรกไว้ในหลักสูตรต่าง ๆ ในลักษณะของการผสมผสานเนื้อหาสาระ และที่สำคัญที่สุด น่าจะเป็นการกระตุ้นให้ผู้บริหารทุกระดับศึกษาหาความรู้ทางพระพุทธศาสนาที่ถูกต้อง เพื่อนำไปพัฒนาตนเองก่อนที่จะไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืนสืบไป **และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ (อภิชัย พันธเสน, 2550: 554-563) ได้ศึกษาเรื่อง พุทธเศรษฐศาสตร์ : วิวัฒนาการ ทฤษฎี และการประยุกต์กับเศรษฐศาสตร์สาขาต่าง ๆ ได้ผลสรุปว่า** เศรษฐกิจพอเพียงเป็นแนวคิดเพื่อปรับทิศทางการพัฒนาประเทศไทย เศรษฐกิจพอเพียง ที่เน้นความพอประมาณเน้นความสมควรนั้น มีรากฐานความคิดจากคำสอนของพระพุทธเจ้าในข้อที่เรียกว่า มัชฌิมาปฏิปทา หรือทางสายกลาง เศรษฐกิจพอเพียง เป็นเศรษฐกิจที่ไม่เน้นอรรถประโยชน์สูงสุด (Maximize Utility) อันเป็นสาเหตุสำคัญของปัญหาเศรษฐกิจในโลกปัจจุบัน แต่เน้นความพอประมาณหรือทางสายกลาง เศรษฐกิจพอเพียงมีพื้นฐานอยู่บนพุทธธรรมของการละกิเลส คือความไม่รู้อันเรียกว่าอวิชชา และดำรงชีวิตอยู่อย่างพอประมาณด้วยความไม่โลภและไม่ประมาท นอกจากนี้ อภิชัย พันธเสน ยังได้แสดงทัศนะไว้อย่างนา

สนใจว่า เศรษฐกิจพอเพียงของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวนั้น โดยเนื้อแท้แล้วก็คือ “พุทธเศรษฐศาสตร์” นั่นเองและเป็นพุทธเศรษฐศาสตร์ที่ถ่ายทอดการอธิบายให้ประชาชนชาวไทยเข้าใจได้ เนื่องจากประชาชนส่วนใหญ่มีพื้นฐานวัฒนธรรมที่มีรากเหง้ามาจากพระพุทธศาสนา พระองค์จึงทรงเลือกแนวคิดดังกล่าวเพื่อถ่ายทอดการสื่อสารกับปสกนกรของพระองค์ แต่ที่ไม่เน้นว่าเป็นพุทธเศรษฐศาสตร์ก็เพราะพระองค์เป็นองคศาสนูปถัมภก จะต้องให้การทำนุบำรุงศาสนาในชาติทุกศาสนา ดังนั้นการใช้คำว่า เศรษฐกิจพอเพียง จึงเป็นคำกลางที่สามารถเข้าใจและยอมรับได้สำหรับศาสนิกชนในทุกศาสนา และการเรียนรู้พัฒนาเป็นสิ่งที่จำเป็นอย่างยิ่งต่อการพัฒนาชีวิต และสอดคล้องกับงานวิจัยของ (อาชัญญา รัตนอุบล และคณะ, 2548) ได้ทำการวิจัยเรื่อง “การจัดการเรียนรู้ของแหล่งเรียนรู้ตลอดชีวิต : ห้องสมุดประชาชน ผู้วิจัยได้พบว่า การประยุกต์ใช้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในด้านต่าง ๆ โดยอาศัยแนวคิดทางพุทธศาสตร์เป็นฐานในการพัฒนาทั้งในด้านเศรษฐกิจ ไม่ใช่จ่ายเกินตัวไม่ลงทุนเกินขนาด คิดและวางแผนอย่างรอบคอบ มีภูมิคุ้มกันไม่เสี่ยงเกินไป ด้านจิตใจมีจิตใจเข้มแข็ง มีจิตสำนึกที่ดี เอื้ออาทร เห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าประโยชน์ส่วนตัว ด้านสังคมและวัฒนธรรม ช่วยเหลือเกื้อกูลกันรู้จักสามัคคี สร้างความเข้มแข็งให้ครอบครัว และชุมชน รักษาเอกลักษณ์ ภาษาภูมิปัญญา และวัฒนธรรมไทย ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม รู้จักใช้และจัดการอย่างฉลาดและรอบคอบฟื้นฟูทรัพยากรเพื่อให้เกิดความยั่งยืนและคงอยู่เพื่อลูกหลานต่อไป ด้านเทคโนโลยี รู้จักใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสม สอดคล้องกับความต้องการและสภาพแวดล้อม พัฒนาเทคโนโลยีสมัยใหม่ผสมผสานกับภูมิปัญญาชาวบ้านอย่างเหมาะสม

องค์ความรู้ใหม่

องค์ความรู้ใหม่ที่ได้จากการสังเคราะห์งานวิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบการบูรณาการหลักพุทธธรรมกับศาสตร์พระราชาเพื่อการป้องกันตนเองและเสริมสร้างสิ่งแวดล้อมทางสังคมที่เป็นสุขในรูปแบบชีวิตวิถีใหม่ (New Normal) ภายหลังสถานการณ์การแพร่ระบาดของไวรัสโคโรนา (COVID 19) ในชุมชนบ้านห้วยแท้ง ตำบลป่าพลู อำเภอบ้านโฮ่ง จังหวัดลำพูน ดังแผนภาพดังต่อไปนี้

ภาพที่ 1 องค์ความรู้ที่ได้จากสังเคราะห์จากการวิจัย (CKUE Model)

องค์ความรู้ที่ได้จากการสังเคราะห์งานวิจัย ทำให้ผู้วิจัยได้รับองค์ความรู้จากการสังเคราะห์งานวิจัย ดังปรากฏเป็น BMG โมเดล สามารถสรุปได้ดังนี้ 1) ทาน (การให้ คือ เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ เสียสละ แบ่งปัน ช่วยเหลือเหลือกันด้วยสิ่งของ ตลอดถึงให้ความรู้และแนะนำสั่งสอน (Dāna: giving; generosity; charity) 2) ปยวจา หรือ เปยยวัชชะ (วาจาเป็นที่รัก วาจาสุดดีมีน้ำใจ หรือวาจาซาบซึ้งใจ คือกล่าวคำสุภาพไพเราะอ่อนหวานสมานสามัคคี ให้เกิดไมตรีและความรักใคร่นับถือ ตลอดถึงคำแสดงประโยชน์ประกอบด้วยเหตุผลเป็นหลักฐานจูงใจให้นิยมยินดี (Piyavācā: kindly speech; convincing speech) 3) อัถถจริยา (การประพฤติประโยชน์ คือ ขวนขวายช่วยเหลือ อภิการ บำเพ็ญสาธารณประโยชน์ ตลอดถึงช่วยแก้ไขปรับปรุงส่งเสริมในทางจริยธรรม (Atthacariyā: useful conduct; rendering services; life of service; doing good) 4) สมานัตตตา คือ ทำตนเสมอตนเสมอปลาย ปฏิบัติสม่ำเสมอในชนทั้งหลาย และเสมอในสุขทุกข์โดยร่วมรับร่วมแก้ไข ตลอดถึงวางตนเหมาะสมแก่ฐานะ ภาวะบุคคล เหตุการณ์ และสิ่งแวดล้อม ถูกต้องตามธรรมในแต่ละกรณี (Samānattatā: even and equal treatment; equality consisting in impartiality, participation and behaving oneself properly in all circumstances)

สรุปและข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะจากผลการวิจัยและอภิปรายผลการวิจัยดังกล่าวมาแล้ว ผู้วิจัยจึงนำผลการวิจัยมาดำเนินการจัดทำเป็นข้อเสนอแนะไว้เป็น 3 ระดับดังนี้

1) ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1.1 ควรนำหลักธรรมทางพุทธศาสนาสอนเป็นหลักสูตรท่องถิ่น สร้างเป็นหลักสูตรแกนกลางในการสอนให้กับประชาชนในท้องถิ่นเพื่อรับทราบถึงแนวคำสอนของพุทธศาสนาที่ถูกต้องต่อไป

1.2 ควรมีการใช้หลักพุทธธรรมภายหลังสถานการณ์โควิด 19 ให้ตระหนักถึงการปล่อยวางได้มากขึ้น เป็นโครงการต่อเนื่องสร้างเป็นศูนย์เรียนรู้

1.3 การใช้หลักการภavanaตามแนวทางพุทธธรรมมีประโยชน์ทางด้านจิตใจและปรับทัศนคติให้ปล่อยวางได้มากขึ้น และเข้าถึงแก่นในทางพุทธศาสนามากขึ้น

2) ข้อเสนอแนะสำหรับผู้ปฏิบัติ

2.1 ให้มีการถ่ายทอดหลักการคิดในเรื่องอริยสัจสี่ เรื่องทุกข์ สมุทัย นิโรธ มรรค เพื่อความเข้าใจชีวิตในรูปแบบการใช้ชีวิตในวิถีใหม่ มีข้อตกลงร่วมกันระหว่างชุมชนเรื่องการห้ามจำหน่ายเหล้าในวันพระเป็นข้อตกลงที่เห็นร่วมกันของชุมชน การรักษาศีล 5 อย่างเคร่งครัดในวันพระ

2.2 ให้มีการบูรณาการหลักพุทธธรรมกับศาสตร์พระราชาเพื่อการป้องกันตนเองและเสริมสร้างสิ่งแวดล้อมทางสังคมที่เป็นสุขในรูปแบบชีวิตวิถีใหม่ (New Normal) ภายหลังสถานการณ์การแพร่ระบาดของไวรัสโคโรนา (COVID 19) ในชุมชนห้วยแท้งโดยใช้หลักการทางพุทธศาสนา

2.3 ให้มีการนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปประยุกต์ใช้ในชุมชนได้อย่างเป็นรูปธรรม กรณีของปราชญ์ชุมชนที่ได้นำเอาหลักพุทธธรรมกับศาสตร์พระราชาเพื่อการป้องกันตนเองและเสริมสร้างสิ่งแวดล้อมทางสังคมที่เป็นสุขในรูปแบบชีวิตวิถีใหม่ (New Normal)

3) ข้อเสนอแนะสำหรับศึกษาวิจัยครั้งต่อไป

3.1 ควรศึกษาวิจัยเรื่อง การใช้หลักพุทธธรรมในการแก้ปัญหาเพื่อเสริมสร้างสิ่งแวดล้อมทางสังคมที่เป็นสุขในรูปแบบชีวิตวิถีใหม่ (New Normal) ภายหลังสถานการณ์การแพร่ระบาดของไวรัสโคโรนา (COVID 19)

3.2 ควรศึกษาเกี่ยวกับ หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปประยุกต์ใช้ในชุมชนได้อย่างเป็นรูปธรรม กรณีของปราชญ์ชุมชนที่ได้นำเอาหลักพุทธธรรมกับศาสตร์พระราชาเพื่อการป้องกันตนเองและเสริมสร้างสิ่งแวดล้อมทางสังคมที่เป็นสุขในรูปแบบชีวิตวิถีใหม่ (New Normal)

3.3 ควรศึกษาเกี่ยวกับ การพัฒนาที่ยั่งยืนตามแนวพุทธศาสตร์โดยใช้วัดเป็นศูนย์กลางในการพัฒนาเพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งเพื่อชีวิตที่สงบสุขของตนเองและคนในชุมชน

เอกสารอ้างอิง

กองโรคติดต่อทั่วไป. กรมควบคุมโรค. กระทรวงสาธารณสุข. (2563). ข้อมูลสถานการณ์การแพร่ระบาดของไวรัสโคโรนา (COVID 19). (ออนไลน์). <http://dcd.ddc.moph.go.th/home>.

ชาย โพธิ์สีดา. (2564). ศาสตร์และศิลป์ การวิจัยเชิงคุณภาพ : คู่มือนักศึกษาและนักวิจัยสังคมศาสตร์. พิมพ์ครั้งที่ 9. กรุงเทพฯ: อมรินทร์พริ้นติ้ง แอนด์ พับลิชชิ่ง จำกัด.

ดลพัฒน์ ยศธร. (2542). การนำเสนอรูปแบบการศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนตามแนวพุทธศาสตร์. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

พระมหาวิระศักดิ์ อภินนทเวที (แสงพงษ์). (2562). การบูรณาการหลักพุทธธรรมกับเกษตรทฤษฎีใหม่ของศาสตร์พระราชา (The Integration of The Buddhist Doctrines to The New Theory Agriculture Concerning to The King's Philosophy). วารสารมหาจุฬานาครทรรศปีที่ 6. ฉบับที่ 8 (ตุลาคม 2562). น.3773-3787.

มนู สนิทวรรณะ (2557). การพัฒนารูปแบบสังคมร่มเย็นเป็นสุขของชุมชนโดยใช้ศาสนาเป็นฐานในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา. วารสารมนุษยศาสตร์สังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ. ปีที่ 10 ฉบับที่ 1 (เมษายน-กันยายน 2558). น.95-117.

มนูญ มุกข์ประดิษฐ์. (2547). การศึกษาวิเคราะห์ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงอันเนื่องมาจากพระราชดำริกับหลักธรรมในพระพุทธศาสนา. วิทยานิพนธ์ปริญญาพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาพระพุทธศาสนา, มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

สำนักโรคติดต่ออุบัติใหม่, กรมควบคุมโรค. (2554). องค์ความรู้ (Factsheet) โรคติดต่ออุบัติใหม่. (ออนไลน์). <https://www.pidst.or.th/A366.html>.

อาชัญญา รัตนอุบล และคณะ. (2548). การจัดการเรียนรู้ของแหล่งเรียนรู้ตลอดชีวิต : หอสมุดประชาชน. กรุงเทพฯ : สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา.